



ትምራን በገኛው የኢትዮጵያ አጠቃላይ ምርጫ ፤ በምርጫ ወቅት በሴቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶችን (VAWiE) አስመልክቶ ያወጣቸው የመጀመሪያ ደረጃ መግለጫ

የወጣበት ቀን፡- ግንቦት 29 ቀን 2018 ዓ.ም.

አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ

መግቢያ

ትምራን (TIMRAN)፤ በሴቶች የምትመራ፣ በሴቶች መብቶች ላይ ትኩረቷን ያደረገች፣ እና የሴቶችን ትርጉም ያለው የፖለቲካና የሕዝብ አመራር ተሳትፎ ለማሳደግ የምትተጋ ገለልተኛ ሀገር በቀል የሲቪል ማኅበረሰብ ድርጅት ናት። ግንቦት 24 ቀን 2018 ዓ.ም. በተካሄደው ገኛው የኢትዮጵያ አጠቃላይ ምርጫ ወቅት በምርጫ ሂደት በሴቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶችን ለመታዘብ ፈቃደኛ ግለሰቦችን፣ ሠራተኞችንና አባላቶችን እንደ የዜጎች ምርጫ ታዛቢዎች አሰማርታለች።

ከምርጫው ቀን አስቀድሞ፣ ትምራን ሁሉን አቀፍ የሴቶችን የምርጫ ተሳትፎ ለማሳደግ እና የምርጫ ታዛቢነትን ለማጠናከር ተከታታይ ሥራዎችን አከናውናለች። ከእነዚህም መካከል ከሴቶች መብቶች ተሟጋች ድርጅቶች ጋር በመተባበር የተቀናጀ በምርጫ ወቅት በሴቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶችን (VAWiE) መታዘቢያ የማረጋገጫ ዝርዝር (checklist) ማዘጋጀት፣ በሴት መራጮች ላይ ትኩረት ያደረጉ የፊደላዊ ስርጭቶች እና የማኅበራዊ ሚዲያ መድረኮችን በመጠቀም የመራጮች ትምህርት ዘመቻዎችን ማካሄድ፣ እንዲሁም ከዋና ዋና የሴቶች መብቶች ድርጅቶች ጋር በመተባበር በሴቶች መብቶች እና በሥርዓተ-ጾታ እኩልነት ላይ ያተኮረ በፖለቲካ ፓርቲዎች መካከል ክርክር ማዘጋጀት ይገኙበታል። በተጨማሪም ትምራን በሁለት ክልላዊ ክልላት ማለትም በምሥራቅ (ሶማሌ ክልል፣ ሐረሪ ክልል እና ድሬዳዋ ከተማ አስተዳደር) እንዲሁም በደቡብ (ሲዳማ ክልል እና ደቡብ ኢትዮጵያ ክልል) ለሚወዳደሩ ሴት ዕጩዎች በፖለቲካዊ ተግባቦት፣ በምርጫ ቅስቀሳ ከህሎቶች፣ እንዲሁም በምርጫ ወቅት በሴቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶችን በመከላከል እና ሪፖርት በማድረግ ዙሪያ ሥልጠና ሰጥታለች። ትምራን የምርጫ ሂደቱን ለመታዘብ በተመረጡ ቦታዎች ላይ የምርጫ ታዛቢዎችን መልምላ፣ አሥልጥና አሰማርታለች።

በአጠቃላይ 53 ታዛቢዎች የሠለጠኑ ሲሆን፣ ከእነዚህም ውስጥ 50 ታዛቢዎች በድምጽ መስጫ ዕለት ተሰማርተዋል። ከተሰማሩት ታዛቢዎች መካከል 24ቱ (48%) ሴቶች ናቸው። ታዛቢዎቹ በኢትዮጵያ አራት ክልሎች እና ሁለት የከተማ አስተዳደሮች (ኦሮሚያ፣ አማራ፣ ቤኒሻንጉል-ጉሙዝ፣ ደቡብ ምዕራብ፣ አዲስ አበባ እና ድሬዳዋ ከተሞች) የሚገኙ 46 የምርጫ ጣቢያዎችን ታዝበዋል። የታዛቢዎች በምርጫ ጣቢያዎች መሠማራት ማለዳ በ11:30 ሰዓት የተጀመረ ሲሆን፣ ይህም የምርጫ ጣቢያዎችን ዝግጅት እና የመከፈቻ ሂደቶችን ለመታዘብ አስችሏል።

ይህ የመጀመሪያ ደረጃ መግለጫ ከምርጫ ጣቢያዎች መከፈቻ ጀምሮ ድምፅ የመስጠት ሂደት እስኪያልቅ፣ እንዲሁም እስከ መዝገያ እና ድምፅ ቆጠራ ሂደቶች ድረስ ከትምራን ታዛቢዎች የተገኙ የታዛቢነት ግኝቶችን ያጠቃልላል። እነዚህ ግኝቶች የመጀመሪያ ደረጃ በመሆናቸው፣ ሪፖርቶች ተጣርተው ሲረጋገጡ ማሻሻያ ሊደረግባቸው ይችላል።





ትምራን በምርጫ ወቅት በሴቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶችን እና በምርጫ ሂደቱ ወቅት የሴቶችን ተሳትፎ ለመገምገም በተለየ ሁኔታ የተቀረጸ የክትትልና የታዛቢነት ሥነ-ዘዴን ተጠቅማለች። ታዛቢዎቹ የሴቶች መብቶች ተሟጋች ድርጅቶች በጋራ ያዘጋጁትን የተቀናጀ የVAWIE መታዘቢያ የማረጋገጫ ዝርዝር ቅጽ የተጠቀሙ ሲሆን፤ ትኩረታቸውም የምርጫ ጣቢያዎች ለአካል ጉዳተኛ ሴቶችን ጨምሮ ለሴቶች ምቹ መሆናቸውን፤ የሴት መራጮችን ደኅንነትና ጥበቃ፤ ሴቶች በተለያዩ የምርጫ ዘርፎች ያላቸውን ተሳትፎ፤ እንዲሁም በሴቶች ላይ የሚደርሱ የማስፈራራት፤ ትንኮሳ፤ ዛቻ፤ ማስገደድ ወይም የጥቃት ድርጊቶችን መከታተል ላይ ነበር። የምርጫ ትዝብቱ በሴቶች ተሳትፎ ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድሩ የሚችሉ የምርጫ ሥርዓቶችን የመረመረ ከመሆኑም በላይ፤ የሴቶችን በነጻነት የመምረጥ መብት ሊነኩ የሚችሉ አሳሳቢ ክስተቶችን መዝግቧል።

ወቅታዊ ሪፖርቶችን እና ምላሾችን ለማሳለፍ፤ ታዛቢዎች በትምራን የምርጫ መረጃ ማዕከል በኩል በተቀናጁ የስልክ ጥሪዎች፤ የጽሑፍ መልዕክቶች እና በተዋቀሩ የሪፖርት ማቅረቢያ ቅጾች አማካኝነት መረጃዎችን አስተላልፈዋል። በአዲስ አበባ ጎልደን ቱሊፕ ሆቴል (Golden Tulip Hotel) የተቋቋመው ይህ የመረጃ ማዕከል፤ በድምጽ መስጫው ዕለት እንደ ዋና የማዕከላዊ ቅንጅት ማዕከል ሆኖ ያገለገለ ሲሆን፤ የታዛቢዎችን ሪፖርቶች በቀጥታና በወቅቱ (real-time) በመቀበል፤ በማረጋገጥ፤ በመተንተን እና በማስተዳደር ሥራዎችን አከናውኗል። የታዛቢነት አስተባባሪዎች፤ የመረጃ አስገቢዎች፤ እንዲሁም የትምራን አመራርና የቴክኒክ ቡድን አባላት የተመደቡበት ይህ የመረጃ ማዕከል፤ በማስረጃ ላይ የተመሠረተ የምርጫ ታዛቢነትን እና ሪፖርትን ለመደገፍ ሲባል የመስከ ላይ ሪፖርቶች ቀጣይነት ያለው ክትትል እንዲደረግባቸው፤ ከስተቶች መረጋገጣቸውን፤ የመረጃ ጥራት እና የግኝቶች ጥንቅር ሥራ በትክክል መከናወኑን አረጋግጧል።

የዋና ዋና ግኝቶች ማጠቃለያ

አዎንታዊ አመርታዎች

- የምርጫ ዝግጅቶች በአጠቃላይ በወቅቱ የተጠናቀቁ ሲሆን፤ ታዛቢዎች ከተሰማሩባቸው የድምፅ መስጫ ጣቢያዎች መካከል 93.3% የሚሆኑት ከመከፈታቸው በፊት አስፈላጊ የሆኑ የምርጫ ቁሳቁሶች መሟላታቸው ተመልክተዋል።
- ከታዘብናቸው 46 የድምፅ መስጫ ጣቢያዎች ውስጥ 41 የሚሆኑት የሴት መራጮችን፤ በተለይም አረጋውያን ሴቶችን፤ ነፍሰ ጡሮችን፤ ሕፃናትን የያዙ እና ድጋፍ የሚገኙ ሴቶችን ተሳትፎ ለማሳለፍ የተደረጉ አዎንታዊ ጥረቶች ተስተውለዋል።
- ሴቶች በድምጽ መስጠት ሂደቱ በሙሉ እንደ መራጭ፤ የምርጫ አስፈጻሚ፤ ታዛቢ እና የምርጫ ጣቢያ ሠራተኛ (ምርጫ አስፈጻሚ) በመሆን በንቃት ተሳትፈዋል።
- ከታዘብናቸው የምርጫ ጣቢያዎች መካከል በ91% ውስጥ ለአረጋውያን ሴቶች እና ለሌሎች ተጋላጭ መራጮች ቅድሚያ የመስጠት አሠራር ተስተውሏል።





- በምርጫ አስፈጻሚዎች ዘንድ የሴቶች ውክልና የሚታይ የነበረ ሲሆን፤ ከታዘብናቸው የምርጫ ጣቢያዎች 53.3% ቢያንስ ሁለት ሴት አስፈጻሚዎች የነበሯቸው ሲሆን፤ 46.7% የሚሆኑት ደግሞ በሴቶች የተመሩ ነበሩ።
- የመዝገያ እና የድምፅ ቆጠራ ሂደቶች በ46 የምርጫ ጣቢያዎች የተታዘቡ ሲሆን፤ ታዛቢዎችና የፖለቲካ ፓርቲ ተወካዮች በተገኙበት በተቀመጡት የአሠራር ሥርዓቶች መሠረት ተከናውነዋል።

ዋና ዋና አሳሳቢ ጉዳዮች

- ሴት መራጮችን የገጠሟቸው ተግዳሮቶች፡- ረጅም ሰልፎች፣ ለአካል ጉዳተኛ ሴቶች ምቹ ያልሆኑ አንዳንድ የምርጫ ጣቢያዎች (12.8%)፣ በመራጮች መዝገብ ላይ የተመዘገቡ መራጮች ስምን ፈልጎ የማግኘት ችግሮችን (8.9%)፣ እና ምስጢራዊ ድምፅ አሰጣጥን ነጻነትን ስጋት ላይ ሊጥሉ የሚችሉ ተገቢ ያልሆኑ የመራጮች ድጋፍ አሰጣጥ ልምዶችን (8.5%) ያካትታሉ።
- የአሠራር (የሂደት) ችግሮች የተስተዋሉ ሲሆን፤ እነዚህም የመከፈቻ መዘግየቶችን፣ ከሕዝብ ፍሰት (የመራጮች ወረፋ) አስተዳደር ጋር የተያያዙ ጊዜያዊ መቋረጦችን፣ እና ከምርጫ ቁሳቁስ አያያዝ ጋር የተያያዙ የድምጽ መስጠት ሂደት መዘግየቶችን ያካትታሉ።
- ትምራን በተቀናጀው በምርጫ ወቅት በሴቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶችን (VAWiE) መከታተያ ማዕቀፍ መሠረት ማረጋገጫ እና ምደባ የሚያስፈልጋቸው 13 ወሳኝ ክስተቶችን መዝግባለቸው።
- ሪፖርት የተደረጉት ክስተቶች የጾታዊ ትንኮሳን፣ የሰነ-ልቦና ጥቃትን፣ ተገቢ ያልሆነ የመራጮች ድጋፍን፣ በሴት መራጮች ላይ የተደረጉ ማስፈራሪያዎችን እና ዛቻዎችን፣ የድምጽ መስጠት ሂደቶች ጊዜያዊ መቋረጦችን እና መስተጓጎሎችን፣ የምቹት (የተደራሽነት) ተግዳሮቶችን፣ እና ታዛቢዎች የድምፅ ቆጠራ ሂደቱን እንዳይታዘቡ የተከለከሉበትን (በአንድ የምርጫ ጣቢያ) ሁኔታ ያካትታሉ።

የመጀመሪያ ደረጃ ምክረ-ሐሳቦች

- አካል ጉዳተኛ ሴቶችን እና ሌሎች ተጋላጭ ቡድኖችን ጨምሮ ሁሉም ሴቶች በምርጫ ወቅት በደገንነት፣ በነፃነት እና ያለ ምንም እንቅፋት መሳተፍ መቻላቸውን የሚያረጋግጡ እርምጃዎችን ማጠናከር።
- የመራጮችን መብት፣ የድምፅ አሰጣጥ ምስጢራዊነትን እና የምርጫ ሂደቱን ታማኝነት በሚጠብቅ መልኩ የምርጫ አስፈጻሚዎች የምርጫ ሥርዓቶችን በውጥነት የመተግበር አቅማቸውን ማሳደግ።





- የድምፅ አሰጣጥ፣ የቆጠራ እና የምርጫ አመራር ሂደቶችን ለማሳለፍ የሥራ ማስኬጃ እና የሎጂስቲክስ ዝግጅቶችን ማሻሻል።
- በሴቶች የምርጫ ተሳትፎ ላይ ተፅዕኖ ሊያሳድሩ የሚችሉ የጥቃት፣ የማስፈራራት፣ የትንኮሳ እና የሌሎች ተግዳሮቶችን ከስተቶች ለመከላከል፣ ለመቆጣጠር እና ምላሽ ለመስጠት በቀላሉ የሚገኙ እና ተደራሽ የሆኑ የቅሬታ ማቅረቢያ አሰራሮችን መዘርጋት ጨምሮ ተገቢ የሆኑ እርምጃዎችን መውሰድ።
- የወደፊት የምርጫ ሂደቶችን ሁሉን አቀፍነት፣ ግልጽነት እና ተዳማኒነት ለማጠናከር በምርጫ ባለድርሻ አካላት መካከል ቀጣይነት ያለው ትብብርን ማሳደግ።

ማጠቃለያ

ትምራን (TIMRAN) የምርጫ ሂደቱ አሁንም የቀጠለ መሆኑንና የኢትዮጵያ ብሔራዊ ምርጫ ቦርድ አሁንም በአንዳንድ አካባቢዎች ለሀገር ውስጥ ተፈናቃይ ዜጎች የሚያከናውናቸውን ምርጫዎች እንዲሁም አጠቃላይ የምርጫ ውጤት ድምር ሂደቱን አጠናቆ የመጨረሻውን ውጤት በይፋ እስኪያውጅ ድረስ የምርጫው ሂደት ቀጣይነትን ትገነዘባለች። በተጨማሪም በዚህ የመጀመሪያ ደረጃ መግለጫ ላይ የቀረቡት ግኝቶች ተጨማሪ ማረጋገጫ እና ትንተና የሚሹ መሆናቸውን በመገንዘብ ትምራን በድህረ ምርጫ ያለውን ምዕራፍ ጨምሮ የትዝብት ስራዋን የምትቀጥል ሲሆን፣ በታዛቢዎቿ ሪፖርት የተደረጉትን ወሳኝ ክስተቶች ተጨማሪ ማረጋገጫ እና ግምገማ ታከናውናለች።

የምርጫ ሂደቱ ከተጠናቀቀ በኋላ፣ ትምራን በምርጫ ወቅት በሴቶች ላይ የሚፈጸሙ ጥቃቶችን (VAWiE) አስመልክቶ አጠቃላይ የታዛቢነት ሪፖርት እዘጋጅታ ለባለድርሻ አካላት፣ ለመገናኛ ብዙኃን እና ለሕዝብ ታስራጫለች። ትምራን ለምርጫ ታዛቢነት ሥራዎች ላሳዩት ቁርጠኝነት እና ላበረከቱት ከፍተኛ አስተዋፅኦ ለተጉ ፈቃደኛ ታዛቢዎቿ ልባዊ ምስጋኛዋን ታቀርባለች።

